

METODICKÝ LIST | Z ČEHO SE FILM SKLÁDÁ

Martina Voráčková

Téma: Analýza filmového díla a osvětlení principů filmové řeči

Rozsah: 90 minut (2 vyučovací hodiny)

Cíle

- žák je schopen rozeznat jednotlivé druhy filmu
- žák si uvědomí princip filmu, rozdíl mezi hraným a animovaným filmem
- žák vnímá jednotlivé základní prvky, ze kterých se film skládá (filmové políčko a záběr)
- žák si uvědomí jednotlivé složky filmu (obraz, zvuk, pohyb)
- žák si uvědomí principy, které jsou charakteristické pro určitý žánr, umí je pojmenovat a zařadit
- žák se učí pozorně a vědomě sledovat film a reflektovat viděné, pojmenovat některé filmové prostředky (filmové políčko a jeho kompozici, vliv barevnosti na vyznění obrazu/záběru, záběr a jeho druhy z hlediska velikosti, zvuk a jeho vliv na vyznění obrazu, charakteristické prvky žánru sci-fi)
- žák dokáže aplikovat jednoduchý filmový trik v praktickém cvičení
- žák se učí zacházet s digitální technikou

Cílové skupiny a věk

- ideálně žáci 5.–7. tříd ZŠ

Metody

- brainstorming
- řízená diskuse
- práce s filmovým textem
- společná práce (realizace stop triku)

Návaznost na obsah Filmouky

- návaznost na kapitolu 9 (Úplně jiný žánr)
- návaznost na kapitolu 8 (Z čeho se film skládá)
- návaznost na kapitolu 2 (Díváme se na obraz)
- návaznost na kapitolu 1 (Co všechno je film)

Učební pomůcky

- projektor, plátno
- mobil, tablet nebo fotoaparát s možností natáčení

První vyučovací jednotka

TÉMA: Filmový záběr - filmové políčko - žánrové motivy

Časová dotace: 45 min

Cíle

- žák vnímá jednotlivé základní prvky, ze kterých se film skládá (filmové políčko a záběr)
- žák si uvědomí jednotlivé složky filmu (obraz, zvuk, pohyb)
- žák si uvědomí principy, které jsou charakteristické pro určitý žánr, umí je pojmenovat a zařadit
- žák se učí pozorně a vědomě sledovat film a reflektovat viděné, pojmenovat některé filmové prostředky (filmové políčko a jeho kompozici, vliv barevnosti na vyznění obrazu/záběru, záběr a jeho druhy z hlediska velikosti, zvuk a jeho vliv na vyznění obrazu, charakteristické prvky žánru sci-fi)

Metody

- brainstorming
- řízená diskuse
- práce s filmovou ukázkou
- skupinová práce

Použitá ukázka

Kapitola 8, [ukázka 08-02](#): film Ukradená vzducholod'

Popis průběhu vyučovací jednotky

- Pustíme zvuk filmové ukázky bez obrazu (https://filmouka.cz/lekce/08_02/), část 0:00-0:44.

Následuje brainstorming nápadů, myšlenek, pocitů

Žákům můžeme pokládat následující otázky:

- *Jak na nás zvuk působí?*
- *Co se ze zvukového záznamu dozvídáme?*
- *Evokuje nám tento zvuk nějaké obrazy?*
- Pozornost přesměrujeme na obraz a zaměříme se na filmové políčko.
- Promítneme žákům úvodní políčko ukázky.
- Moderujeme řízenou diskusi. Žákům můžeme pokládat následující otázky:
  - *Co vidíme?*
  - *Dokážete popsat, co je na obraze?*
  - *Co dokážeme přečíst z jednoho filmového políčka?*

Vedeme žáky k popisu toho, co na obrazu skutečně vidíme, snažíme se o přesnější charakteristiku popisovaného, rozlišujeme mezi popisem a domněnkami.

Následovat mohou tyto otázky:

- *Jak koresponduje tento obraz s naší představou na základě poslechu zvukové stopy v úvodu lekce?*
- *Má nějakou úlohu barevnost obrazu?*

- Ukážeme žákům další dvě filmová políčka z následujících záběrů:

Žákům můžeme pokládat následující otázky:

- *Co se změnilo v obraze B a C?*
- *Co nového se dozvídáme a co naopak již nevidíme?*
- *Které informace se ztrácí?*

Pojmenujeme druhy záběrů podle velikosti:

- velký celek, celek a polocelk detail
- shrneme, kdy a proč se jednotlivé záběry používají (Filmouka str. 141 - 147)

- Požádáme žáky, aby sledovali ukázkou a všimli si, jak se záběry proměňují.
- Necháme žáky spočítat počet záběrů v ukázce.
- Pustíme ukázkou od 0:00 do 1:13 (...já, kapitáne, hrozně rád čtu...)
- Následuje skupinová práce. Rozdělíme třídu na skupiny (ideálně po 3 až 4 žácích). Skupiny společně vypracují odpovědi na následující otázky (časová dotace cca 5 min).
  1. Kolik záběrů se objevuje v ukázce?
  2. Jak poznáme, kdy se děj ve filmu odehrává nad hladinou a kdy pod hladinou?
  3. Jak se jmenuje ponorka, která se vynoří nad hladinu a pojme chlapce do svých útrob?
  4. Tato ukázkou, část příběhu, odkazuje k literárnímu dílu známého francouzského autora z 19. století - vzpomenete si na jeho jméno nebo na název díla, kde se takto pojmenovaná ponorka vyskytuje?
  5. Co je sci-fi? Jaké charakteristické prvky science fiction jsme pozorovali v ukázce z filmu?
- V další části necháme zvolit mluvčí skupiny a ti představí jednotlivé odpovědi na otázky, můžeme každou otázku probrat zvlášť, diskutovat a hledat argumenty pro svá tvrzení (časová dotace cca 5 - 10 min).
- Na závěr této vyučovací hodiny shrneme:
  - Z čeho se film skládá?

- Proč se záběry mění a střídají?
- Proč se mění barevnost filmu?
- Jak ovlivňuje vyznění filmu hudba?
- Jak poznáme, kdy jsou filmové záběry reálné a kdy je to fikce?
- Co je charakteristickým prvkem science fiction?

Základní informace o jednotlivých pojmech a práce s Filmoukou, multimedialním portálem a metodickou příručkou

Důležité informace o velikostech záběrů, hloubce záběrů, stříhové skladbě a dalším naleznete v 8. kapitole Filmouky, pojmenované Z čeho se film skládá. Filmovému políčku a druhům záběrů se věnuje Filmouka na str. 141-147.

Problematiku záběrů a jejich velikostí řeší 2. kapitola Filmouky také na str. 45.

O tom, co je to žánr a jaké jsou charakteristické prvky science fiction, se dočtete v 9. kapitole Filmouky Úplně jiný žánr, str. 158-160.

Jakým způsobem je možné číst obraz, jaká je úloha barev apod. pojednává 2. kapitola Filmouky s názvem Díváme se na obraz, str. 32-45.

Poznámky

Podrobnější inspirace o možných přístupech práce s Filmoukou naleznete na webu v metodické příručce pro učitele <https://filmouka.cz/metodicka-podpora/>

Najít na internetu, v knihovně atp. informace vztahující se k literární předloze francouzského spisovatele Julese Verne, může být jedním z dalších úkolů pro žáky. Například https://cs.wikipedia.org/wiki/Jules_Verne nebo [https://cs.wikipedia.org/wiki/Nautilus_\(Verne\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Nautilus_(Verne))

Druhá vyučovací jednotka

Téma: Praktické cvičení - filmové triky

Časová dotace: 45 min

Na základě témat vztahujících se k filmu a jeho tajemství, která se otevírají v první vyučovací hodině, můžeme navázat několika způsoby, např. tvorbou vlastních audiovizuálních děl.

Cíle

- žák je schopen rozeznat jednotlivé druhy filmu
- žák si uvědomuje princip filmu, rozdíl mezi hraným a animovaným filmem
- žák dokáže vytvořit jednoduchý filmový trik
- žák ovládá digitální techniku

Metody

- práce s filmovou ukázkou
- brainstorming
- skupinová práce
- praktické cvičení

Učební pomůcky

mobil, tablet nebo fotoaparát s možností natáčení

Použité ukázky

<https://filmouka.cz/lekce08-02/> film Ukradená vzducholod'

<https://filmouka.cz/lekce/01-03/> film Filmový dobrodruh Karel Zeman (celý film v současnosti k vidění na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10597292024-filmovy-dobrodruh-karel-zeman/>)

Popis průběhu vyučovací jednotky

- Zaměříme pozornost na téma "skutečnost"
  - Co je reálné a co ne?
- Pustíme filmovou ukázkou Ukradená vzducholod' znovu a požádáme žáky, aby se soustředili na situace, které jsou reálné, a co je fikce. Po skončení ukázky jednotlivé situace společně zanalyzujeme a pojmenujeme.
- Ve skupinách si žáci vyberou jednu situaci z ukázky a pokusí se přijít na to, jakým způsobem se asi natáčela.
- Pustíme si ukázkou Filmový dobrodruh Karel Zeman

č. 1

č. 2

ukázka z filmu Filmový dobrodruh Karel Zeman

Na fotografii č. 1 vidíme, jak funguje optický klam, máme pocit, že herečka (Magda Vášáryová) leze po strmé skále, ve skální průrvě vzhůru. Zároveň vidíme, že v reálu stojící postava je nereálně přilepena ke skále bokem. Na fotografii č. 2 je patrné, jak je tohoto klamu docíleno. Kamera je jednoduše otočena o 90° stupňů.

- Ve skupinách se pokusíme zrealizovat některý z triků v kombinaci s hraným filmem. Experimentujte s kombinací kresleného nereálného prostředí v popředí či pozadí a živých herců.

Postup vytvoření vlastního filmového triku

- Promyslíme si, jaké prostředí chceme ve filmu ukázat a jakou hereckou akci můžeme zkombinovat s tímto nereálným prostředím. Inspirací nám může být ukázka z filmu Filmový dobrodruh Karel Zeman.
- Připravíme si stativ s kamerou / fotoaparátem, umístíme jej tak, aby se jeho objektiv „díval“ do prostoru, kde se bude odehrávat herecká akce, ale zároveň jeho pohled směřoval přes skleněnou plochu (např. skleněné dveře, okenní rám apod.), na kterou můžeme nalepit prostředí, které je dotvořené.
- K vytvoření nereálného prostředí do popředí filmového obrazu můžeme vytisknout fotografie, vystříhnout jejich části a nalepit je na skleněnou plochu, nebo použít autorskou kresbu či objekty malovat přímo na sklo.
- Pomocí mobilů či tabletu natočíme jednoduchou krátkou situaci v nereálném prostředí, nebo použijeme k vytvoření iluze nakloněný obraz - rakurs „kamery“.
- A pak už jen stačí „hrát“, pohybovat se tak, aby se iluze prostoru využila.

Návaznost na obsah Filmouky

Filmové triky najdete v kapitole 9 Úplně jiný žánr na str. 160-161, případně v kapitole 1 Co všechno je film na str. 23-24. Filmouka nabízí také cvičení s nakloněnou kamerou, které je jednoduše realizovatelné ve třídě.

Zpracovala: Martina Voráčková